

Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Landbruks- og matdepartementet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Næringskomiteen

Oslo, 03.03.2014

Innspill til partene i årets jordbruksforhandlinger

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF) vil med dette oversende sitt innspill til årets jordbruksforhandlinger.

Hovedbildet når det gjelder produksjonen av kjøtt- og egg er to-delt når det gjelder volum: Kraftfôrkrevende produksjoner viser langsiktig overproduksjon selv om dette betyr redusert lønnsomhet for næringen totalt. Bedre markedsbalanse vil gi bedre lønnsomhet for den enkelte bonde.

De grovfôrbaserte produksjonene sliter med fallende evne til å dekke etterspørselen. Det kan se ut til at produksjonen blir mer avhengig av kraftfôr som innsatsfaktor. Det til dels kraftig økende prisnivået de siste årene har ikke ført til verken produksjon av tilstrekkelig volum eller forbedret lønnsomhet til produsentene.

For industrien betyr dette at den i økende grad er avhengig av import. Et godt samspill mellom myndighetene og bransjen er nødvendig for å sikre en god koordinering av tilførslene til industrien gjennom kombinasjon av norsk produksjon, importkvoter, administrativ nedsatt toll, markedsregulering, produksjonsregulering mv. Dagens system må moderniseres slik at det ikke er ensidig fokus på tonnasje for å sikre markedsbalanse, men også at det tas hensyn til markedet og industriens behov for ulike kvaliteter, langsiktighet etc.

KLF ber avtalepartene være opptatt av å sikre at en størst mulig andel av midlene over jordbruksavtalen tilfaller bøndene direkte, fortrinnsvis gjennom pristilskudd, og ikke fellestiltak eller generelle løsninger med usikker lønnsomhetseffekt for bøndene. Det vil styrke enkeltbøndenes mulighet til å tilpasse seg på den mest optimale måte gitt sine ressurser og markedsmuligheter.

Samlet for norsk landbruk og matproduksjon, er det nødvendig at prisdifferansen på sammenlignbare produkter i forhold til naboland ikke øker. Tiltak og løsninger som bidrar til økt prisgap bør unngås. Bare dette er et effektivt virkemiddel mot grensehandel.

Å styrke økonomien i primærproduksjonen er viktig for å sikre rekruttering og motivere etablerte produsenter til fortrinnsvis å øke den norske produksjonen. Det er viktig for matindustrien som fortrinnsvis ønsker norske råvare og for forbrukeren som generelt har en preferanse for norsk kvalitet.

Vi vil også påpeke at det er viktig at avtalepartene bidrar til å tegne et positivt bilde av en næring som både er nyttig, nødvendig, optimistisk og spennende, og som samtidig krever kunnskapsrike og kompetente utøvere for å lykkes. Det er feil å si at avtalepartene de siste årene har evnet å få fram dette bildet; snarere tvert imot.

Et viktig bidrag kan være at avtalepartene tydeligere gir alle bønder klapp på skuldre uavhengig av valg av varemottaker. Den negativitet som vi til stadighet registrer rettes mot privatleverende bønder bør bekjempes slik at flere positive krefter slippes fri.

Vi ønsker lykke til med arbeidet.

Hilsen

Bjørn-Ole Juul-Hansen
Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund

Innhold

.....	1
Tilstrekkelig volumer	3
Volumprodusenter prioriteres, men også mindre enheter med grovfôrbasert produksjon må med videre.....	3
Priser	3
Markedsordningene mv.....	3
Struktur og innslagspunkt for tilskudd.....	4
Tilskudd til husdyr.....	4
Økt andel av avtalemidlene direkte til bonde.....	4
Produksjonstilskudd	5
Pristilskudd	5
Annet.....	5
RÅK-produkter og eksport	5
Nord-Norge-tillegget for gris	6
Likebehandling av foretak med ulike produksjoner	6
Storfekjøttetsatsing	6
Dyreslag ut av avtalen	6
Tilskudd til økologisk produksjon.....	6
Innfraktsordningen for slakt.....	6
Konsesjonsgrenser	7
Utenfor avtalen	7

Tilstrekkelig volumer

Det må være et overordnet mål for avtalepartene å sikre en høy norsk produksjon som så langt som mulig dekker det norske forbruket, spesielt av de varene som konsumeres av forbrukere.

Importbehovet bør fortrinnsvis dekkes gjennom import på et tidlig stadiet i bearbeidingsprosessen slik at mest mulig av verdiskapingen skjer i Norge. Dette er viktig for å sikre effektiv utnyttelse av investerte midler i landbruk- og matindustrien samt tilgang til volumer som er store nok til at den mest effektive teknologien kan benyttes.

Avtalepartene må snu alle steiner for å finne måter som kan forbedre bøndenes økonomi uten å redusere verdikjedens konkurransevne. Det må legges til rette for betydelig bruk av budsjettmidler i tillegg til ytterligere effektivisering av organisering av norsk landbruksproduksjon.

Volumprodusenter prioriteres, men også mindre enheter med grovfôrbasert produksjon må med videre

I dag produseres det ca 375 000 tonn egg og kjøtt i Norge. Over 70 prosent av dette er egg, svin- og fjørfekjøtt som produseres av 2500-3000 bønder. For kraftfôrkrevende produksjoner er det viktig å tilrettelegge for heltidsbonden og utforme virkemidlene der etter. Volum fra produsenter med mindre produksjon som velger å avvikle, vil kunne kompensere med økt produksjon og bedre ressursutnyttelse hos andre som har foretatt investeringer allerede.

Også innen storfe- og lammekjøttproduksjonen har det de siste årene blitt flere besetninger som står for store leveranser. Virkemidlene må legges opp på en måte slik at disse motiveres til fortsatt virksomhet og gjerne ser utvidelsesmuligheter. Men i motsetning til i kraftfôrkrevende produksjoner er det grunn til å forvente at produksjon hos småprodusenter ikke blir erstattet av økt produksjon hos andre bønder. Det er derfor viktig at selv om innretningen på tiltakene velger å prioritere volumprosentene, må en innenfor de grovfôrbaserte produksjonene være varsom med å dempe produksjonsviljen for de som driver i mindre målestokk. Fortrinnsvis bør de motiveres til å øke produksjonen innenfor de begrensinger de har når det gjelder fôrtilgang, gjerne også tilrettelegge for nye samarbeidsløsninger som fremmer at produksjonen bibeholdes.

Priser

For storfekjøtt, lammekjøtt og egg er priser ikke lenger tema i jordbruksforhandlingen, men i sin helhet overlatt til Nortura å bestemme.

For kylling fastsettes referanseprisen etter tidligere besluttet metode.

For svin er situasjonen at faktisk engrospris er om lag 2 kroner lavere enn Målpris. KLF mener faktisk engrospris må være vesentlig nærmere målprisen før den kan økes.

Markedsordningene mv

Landbruks- og matdepartementet har varslet at det skal nedsettes et utvalg som skal gå gjennom ordningen som sikrer markedsbalanse. I påvente av det arbeidet, finner KLF det formålstjenlig å vie dette temaet lite oppmerksomhet i år med 2 unntak.

Markedsregulering for egg er de siste 2 årene gradvis blitt endret, på en måte som medfører store konkurransemessige fordeler for markedsregulator. Innretningen på ordningen i dag medfører at selv om alle bønder er med å finansiere markedsordningen gjennom omsetningsavgiften, er det ikke et kollektivt ansvar å regulere vekk markedsoverskuddet. Ansvar er bare kollektivt dersom Nortura

har for mye egg. Dersom markedsoverskuddet fremstår på et privat eggpakkeris hånd er ansvaret individuelt. Eggpakkeriet og bøndene som leverer dit blir alene om utfordringen. Kombinert med det faktum at markedsregulator, som skal sette gjennomsnittlig forventet engrospris også er markedsdominerende aktør, synes det å få etablert like konkurransevilkår i denne sektoren - gjennom tilpasninger av dagens ordning - utenfor mulighetsområdet.

KLF vil derfor anbefale avtalepartene at mottakplikten for markedsregulator opphører for nyetablerte eggprodusenter med oppstart 01.07.2014 eller seinere.

De andre elementene i markedsordningene for egg videreføres fram til 01.01.2017 for deretter å ha samme løsning som for kylling.

Det andre forslaget til endring er at fristillingen av Animalia og Opplysningskontoret bør gjennomføres i hht flertallsinnstillingen i LMDs rapport "Fremtidig organisering og drift av Animalia og Opplysningskontoret for egg og kjøtt", 29. august 2012, med virkning fra 01.01.2015.

Struktur og innslagspunkt for tilskudd

Norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri er helt avhengig av bønder som tør og vil satse – og satse stort. Politikk og regelverk må uformes slik at volumproduksjon er økonomisk interessant for bønder også i framtiden. Forholdene må legges til rette for bønder som ønsker å drive i et heltidsomfang og leve av det.

Likevel er det et selvstendig poeng å opprettholde en spredt produksjon for å utnytte grovfôrarealene. Distriktstilskuddene for disse produksjonene må derfor være tilstrekkelige for å motivere til utnyttelse av arealene. For enkelte produksjoner og området kan det medføre relativt høyere tilskuddsandel enn i dag. Partene må åpne for nye samarbeidsløsninger som ikke inndrar hele effektiviseringsgevinst ved samarbeid, men også øker bøndenes inntekt (regnet pr time arbeid).

Tilskudd til husdyr

Maksimalbeløpet på 280 000 kroner per foretak må endres slik at grovfôrbaserte produksjoner ikke rammes så raskt. Taket bør fortrinnsvis fjernes for grovfôrbaserte produksjoner og økes for kombinerte produksjoner.

Økt andel av avtalemidlene direkte til bonde

KLF er opptatt av at en størst mulig andel av midlene over jordbruksavtalen tilfaller bøndene direkte. Det vil styrke enkeltbøndenes mulighet til å tilpasse seg på den mest optimale måte, gitt sine ressurser og markedsmuligheter. Vi har imidlertid et forslag som avviker fra dette prinsippet; se avsnitt "Storfekjøttetsatsing".

- Midlene i Landbrukets utviklingsfond (LUF) bør gradvis omfordeles som direkte utbetalinger tilknyttet produksjon hos produsentene. En omfordeling på 10 prosent eller 130 millioner kroner bør vurderes.
- Modellen for innfraktilskuddet er til vurdering. I påvente av en endret ordning for innfraktilskuddet, omfordeles halvparten av midlene til pristilskudd for produksjoner til tilskuddsberettigede områder, dvs 65 millioner kroner.
- Fraktilskuddet for egg bør avvikles til fordel for tilsvarende beløp i økt distriktstilskudd for de det gjelder.
- Bevilgningen fra Norsk Landbruksrådgiving (NLR) bør gradvis omfordeles som direkte utbetalinger til produksjon. En omfordeling på 10 prosent eller 6-8 millioner kroner bør vurderes i år.

Produksjonstilskudd

Ordningen med tilskudd til ammeku bør forenkles til en sats for 1-50 kuer og en annen sats for alt over 50. Satsen for de første 50 kuene bør være lavere enn dagens sats for 1-25 kuer, mens den bør være noe høyere enn dagens sats for 26-50 dyr.

Definisjonen av ammeku bør presiseres slik at tilskudd ytes bare til raser der forventet slaktevekt er over 250 kg.

Friske tilskuddsmidler til ammeku bør gis som et nytt kalvetilskudd pr fødte kalv.

Driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon bør endres slik at det er samme sats pr dyr uavhengig av produksjonsomfang.

Satsen for storfe bør gjelde alle dyr uavhengig av antall.

Ordningen med tilskudd til melkeku bør forenkles til en sats fra 1-20 kuer og en annen sats for alt over dette. Satsen for de første 20 kuene bør være lavere enn dagens, mens den bør være noe høyere enn dagens sats for 17- til 25 dyr.

Friske tilskuddsmidler bør gis som et kalvetilskudd pr født kalv med far av kjøttferase.

Satsene for sau og ammegeit bør økes med 5 prosent.

Tilskudd til slakta gris og gris solgt som livdyr (50 kg) bør omfordels og gis for produksjon i et omfang inntil konsesjonsgrensen.

Tilskudd til verpehøner mv bør omfordeles og gis for all produksjon inntil konsesjonsgrensen, alternativt avvikles.

Pristilskudd

Distriktstilskudd for kylling og kalkun er lite relevant og stimulerer til etablering av uhensiktsmessig produksjon. Ordningen kan tas ut av avtalen.

Kvalitetstilskudd for storfekjøtt og satsing på storfekjøttproduksjon.

Ordningen med kvalitetstilskudd for storfekjøtt videreføres som i dag. Satsene økes med 5 prosent.

Annet

RÅK-produkter og eksport

En stor, og stadig økende del av den norske næringsmiddelindustrien er konkurranseutsatt gjennom de såkalte RÅK-varene. Samtidig er det på langt sikt viktig for hele verdikjeden for mat at vi har bedrifter i norsk matindustri som har kunnskap, teknologi og kompetanse som setter dem i stand til å tåle denne konkurransen som deltaker i et internasjonalt marked. RÅK-ordningen er en forutsetning som setter bedriftene i stand til å være i markedet med produksjon i Norge basert på norske råvarer.

KLF forventer at avtalepartene sikrer RÅK-ordningen, gjerne utvider den, og tilfører midler i et omfang som faktisk sikrer at prisnedskrivning gir konkurransedyktige råvarepriser.

Etter KLFs vurderinger er kapasitet fra anleggene det mest relevante som norsk matindustri kan eksportere. Norske foredlingsbedrifter har generelt høy kompetanse og moderen teknologi, og når dette kombineres med god utnyttelsesgrad av råvarene har noen bedrifter evnen til å konkurrere. Det må derfor satses på bedre tilrettelegging for bedriftene til å engasjere seg i innenlands bearbeiding.

Nord-Norge-tillegget for gris

Dagens forutsetning om at Nord-Norge-tillegget for gris bare kommer til utbetaling når grisen slaktes i ett av de 3 nordligste fylkene, må avvikles. I flere tilfeller vil det være mer lønnsomt for bonden å velge å slakte grisen i Nord-Trøndelag, og denne muligheten bør bonden kunne benytte seg av.

Likebehandling av foretak med ulike produksjoner

KLF opplever at forutsetningene i dagens regelverk når det gjelder hvem og på hvilket grunnlag det kan ytes tilskudd for grovforbaserte produksjoner, til dels kan virke begrensende på produksjonen og være uklar/urimelig.

At bønder som driver ammekuproduksjon i samdrift ikke kan få tilskudd for sauproduksjon i eget foretak synes rart når bønder i melkesamdrifter kan få tilskudd for å drive ammekuproduksjon i eget foretak. Samtidig registrer vi at enkelte melkeprodusenter som driver med ammeku i tillegg ikke opplever definisjonen av «ammeku» som entydig nok.

Avtalepartene bes gjennomgå regelverk og definisjoner slik at det fremstår med likbehandling av ulike produsentgrupper samt det ikke bremser interessen for produksjon av grovforbasert kjøtt.

Storfekjøttetsatsing

KLF ser det som nødvendig at det tas et krafttak for å stimulere til økt storfekjøttproduksjon gjennom rådgiving, kunnskapsoppbygging og motivasjon for å følge opp ekspertgruppen for storfekjøtt.

Vi foreslår derfor at TYR tilføres inntil 8 millioner kroner over en 4 års periode for målrettede tiltak for å øke ammeku-tallet og styrke lønnsomheten i produksjonen.

Dyreslag ut av avtalen

Hester har etter hvert blitt et svært begrenset produkt som mat med nye regler for slakting av hest. Hest bør derfor ut av jordbruksavtalen og midlene omfordeles til andre grovforbaserte produksjoner.

Det samme gjelder for lama, alpakka og esel.

Tilskudd til økologisk produksjon

De siste årene har det vært betydelig framgang til kompetansen og teknologien som benyttes innenfor økologisk produksjon. Økning i tilskudd til økologisk produksjon bør ikke være nødvendig ut over den samme kronemessige økningen som konvensjonell produksjon oppnår. Altså ingen økning på de økologiske særtilleggene.

Innfraktsordningen for slakt

Evalueringsrapporten fra NILF foreligger. Den gir klare signaler om manglende måloppnåelse av dagens system og legger grunnlaget for en radikal endring av dagens løsning. Når dagens løsning er

sterkt konkurransevridende mellom aktørene i markedet, kan ikke lenger avtalepartene akseptere dagens innretning og utforming av innfraktsordningen.

KLF ber avtalepartene arbeide etter en 2-trinnsmodell for så raskt som mulig å gjeninnføre tidligere innfrakts-modell med halvparten av dagens frakttilskudd til fordeling. Trinn 2 må være at en arbeidsgruppe gis mandat til å fremme en alternativ innfraktsmodell som er transparent og gir målbare effekter for de produsentene som ordningen er innrettet for å hjelpe. Den må ikke virke konkurransevridende, spesielt gjelder dette forholdet mellom store, små og mobile slakterier.

Konsesjonsgrenser

KLF støtter en gjennomgang av konsesjonsgrensene og viser til sitt posisjonspapir "Konsesjonsgrenser i landbruket".

Utenfor avtalen

Over år har det utviklet seg en praksis der avtalepartene legger inn føringer for beslutninger i saker som ikke inngår som en naturlig del av jordbruksforhandlingene. Eksempler på dette er spesielle ordning knyttet til skatt, tollsatser etc.

KLF er positive til at avtalepartene finner løsninger utenfor jordbruksavtalens virkeområde, bare dersom dette ikke påvirker rammebetingelsene til andre ledd i verdikjeden. Reises saker som direkte påvirker andre ledd i verdikjeden sine rammebetingelser, som i toll-spørsmålet, forutsettes det at det legges opp en prosess utenfor jordbruksforhandlingene der alle interesser blir hørt på en likeverdige måte.